Eduskunnan talousvaliokunnalle

Viite: Talousvaliokunnan lausuntopyyntö 20.4.2022

Asia: VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026

Pyydettynä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavan.

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta sisältää monia hyvin perusteltuja linjauksia tutkimusrahoituksen suhteen. Tutkimusrahoituksen kääntäminen nousevalle uralle on erittäin tärkeää niin tieteen ja korkeakoulutuksen kuin elinkeinoelämän uudistumisen näkökulmista.

Julkisen talouden suunnitelma tukee pyrkimystä nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä ja on siten linjassa sekä hallitusohjelman että tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden tiekartan (ns. TKI-tiekartta) ja parlamentaarisen TKI-työryhmän tavoitteiden kanssa.

Julkisen talouden suunnitelman mukaan Suomen Akatemian tutkimushankevaltuutta korotettaisiin pysyvästi 146,5 miljoonaa euroa, minkä lisäksi vuodelle 2023 osoitettaisiin kertaluonteinen 10 miljoonan euron valtuus EuroHPC-toiminnan kansalliseen vastinrahoitukseen. Strategisen tutkimuksen myöntövaltuutta korotettaisiin 25 miljoonaa euroa edelliseen kehykseen verrattuna.

Suomen Akatemian ja strategisen tutkimuksen myöntövaltuuden korottaminen on erittäin kannatettava päätös ja tärkeä viesti Suomen halusta kehittää tieteen edellytyksiä ja suomalaisen TKI-ympäristön houkuttelevuutta myös kansainvälisesti.

Parlamentaarinen TKI-työryhmä esitti loppuraportissaan (13.12.2021) muun muassa T&K -rahoituslakia, jolla voitaisiin kasvattaa tutkimus- ja kehitysinvestointeja nostaen niitä kohti 4 prosentin tavoitetta vuoteen 2030 mennessä. Rahoituslain valmisteluun on keväällä 2022 asetettu työryhmä. Suomen Akatemia pitää erittäin toivottavina sellaisia menettelyjä, joilla voidaan varmistaa tutkimusrahoituksen ennustettavuus yli hallituskausien ja kehittää koko TKI-järjestelmää tasapainoisesti. Tasapainoisessa TKI-järjestelmässä riittävästi kilpailullista rahoitusta on käytettävissä myös tutkijoiden vapaasti valitsemien aiheiden tutkimukseen.

SUOMEN AKATEMIA

Suomen Akatemian rahoituspäätökset perustuvat aina kansainväliseen vertaisarviointiin. Huolellisella arviointimenettelyllä varmistetaan, että Akatemian kautta tutkimukseen kanavoitu rahoitus vahvistaa tutkimuksen laatua, vaikuttavuutta ja uudistumiskykyä. Akatemian rahoitus on kaikkien hakukelpoisten tutkijoiden haettavissa, olipa heidän kotiorganisaationsa yliopisto, tutkimuslaitos, ammattikorkeakoulu tai muu tutkimusorganisaatio. Käytännössä rahoituksensaajien merkittävä enemmistö työskentelee yliopistoissa, ja siten Akatemian rahoitus tukee osaamisen kasvua myös korkeimman opetuksen tukena.

Paula Eerola
Pääjohtaja

Jussi Vauhkonen
Johtaja